

Schmidl Ferenc (Székesfehérvár, 1902. 07. 06. – Budapest, 1977. 07. 22.)

Összeállította: Csutiné Schleer Erzsébet

Schmidl Ferenc, Fejér megye ezidáig egyetlen Ybl-díjasa, Székesfehérvár kiemelkedően fejlődő időszakának, az 1930-40-es éveknek meghatározó építész egyénisége volt. Édesapja, mint kéményseprő mester és az Ipartestület elnöke, köztisztviselőként állt. A 3 fiú közül a középső, Ferenc a Ciszter Gimnáziumban tanult, és iskolatársának, későbbi feleségének, Havranek Karolának határozott buzdítására építésznek jelentkezett. Építész mérnöki diplomáját a budapesti József nádor Műegyetemen szerezte 1927-ben. Már 1926-tól Székesfehérvár városi mérnökeként dolgozott, 1932-től a város Mérnöki Hivatalának vezetője, műszaki tanácsos lett. Ő volt ekkor az ország legfiatalabb hivatalvezetője.

Kollégája, Molnár Tibor visszaemlékezésében így ír róla és a hivatalról: *„A hivatalvezető Schmidl Ferenc műszaki tanácsos, feladatáért lelkesedő, intelligens, jóérzésű építész mérnök (...) A mérnöki hivatal az akkori szép város tükré volt...”*

A hivatali feladatuk része volt számos közös tervezésük is. Molnár Tiborral egyik első munkájuk eredményeképp kiépült az Aggintézet szociális otthona. 1934-37 között az Országzászló téri múzeumépület és kőtár bővítését is közösen tervezték meg.

Csitáry Emil polgármester az 1930-as években nagyszabású városfejlesztési koncepciót dolgozott ki, a rendezési folyamat szakmai megvalósításának élén Kotsis Iván és Schmidl Ferenc építészek álltak. Ők formálták meg az 1938-as évforduló és Eucharisztikus Kongresszus miatt előtérbe került Székesfehérvár városképét, hozzá Hóman Bálint székesfehérvári nemzetgyűlési képviselő, miniszter révén állami fejlesztési pénzeket kaptak. A belváros rendezésénél a bontás, építés, átalakítás eszközeivel egyaránt éltek. Bontásokkal új tereket alakítottak ki. Az Országzászló tér területének rendezési tervét Schmidl Ferenc készítette, és az Ince pápa tér (ma Bartók Béla tér) is ily módon jött létre.

A 30-as évek elején tervezte meg a Korcsolyázó Egylet házát (későbbi Sporthivatalt) az Ady Endre utcában. 1937-ben a Bástya utcai Schmidl-ház hátsó udvarában építette fel saját házát, főhomlokzatának sarkán Ohmann Béla Szent József kőszobrával. A három évig, aprólékos gondossággal tervezett magastetős modern lakóház az akkoriban kialakuló Várkörúti villasor egyéni ízű elemévé vált.

Schmidl Ferenc építészeti jelentőségét a fő művének tartott egykori Ince pápa téri Horthy Miklós Kultúrház, ma Csók Képtár és Vörösmarty Könyvtár épülete fémjelzi. Ezt Kotsis Iván professzor méltató szavai is tanúsítják: *„ A tervező építész egy nehéz kikötésekkel terhelt problémát, szűkre szabott telken, a legmesszebbmenő takarékoság kényszer alatt nemcsak kifogástalanul alkotta meg, de példaszzerű alaprajzi tisztasággal és magasfokú invenciójával bravúros építőművészi teljesítményt nyújtott (...) A művelődési ház építését a város kezdeményezte: vállalta, hogy az Aba Novák Vilmos által festett és az 1938-ik évi párizsi világkiállításon nagydíjat nyert, a magyar-francia kapcsolatokról szóló monumentális képsorozat elhelyezésére megfelelő épületet emel.”* Az épület főhelyisége az emeleti felülvilágított nagyterem, melynek hosszoldalain helyezkedik el a nagyszabású alkotás.

A tervei szerint felépült Vitézi Székház nagytermét is egy Aba Novák falfestmény díszítette. 1940-ben, a vitézi rend 20 éves fennállása alkalmából Schmidl Ferenc ezen munkájáért a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét kapta. A Vitézi Székház épületében működött a Hétvezér étterem, ennek belső berendezését is ő tervezte.

Dr. Tóth János írja róla a Magyar Építőművészet 1978/3. számában: *„Schmidl Ferenc vérbeli városesztétikus volt. Székesfehérvár szépítése, polgármesterének, Csitáry Emilnek és a város építészének Schmidl Ferenc nevéhez fűződik. Amikor Say Géza a kultuszminisztérium osztályfőnöke lett, a megyei városok megszeépítését tűzte maga elé és benne kitűnő segítőtársat kapott. A város évről évre szebb*

lett.(...) Az ő működéséhez kapcsolódik Pátzay Pál lovasszobrának végleges elhelyezése a főtéren. A kitűnő szobrászművész a szobrot a városház előtti tér közepére tervezte. Schmidl azért harcolt, hogy a városház mellé kerüljön a szobor, tengelyével a városházára merőlegesen. A párharcban a városesztétikus győzött."

1940-ben összeállította Székesfehérvár városfejlesztési tervét, amely a korszerű városrendezési elvek és a realitás iránti érzék jegyében készült. A megépült középületeken kívül a székesfehérvári Szőlőhegyre és a Balaton partjára nyaralókat tervezett.

Schmidl Ferenc 1944–45-ben a székesfehérvári harcok idején helytállásával sokmilliót mentett meg a városnak. 1946-ban, beosztott mérnökként, még elkészítette a Fáy lakótelep parcellázását családi házak számára, majd lemondott. Kotsis Iván meghívására 10 éven át intézeti tanár volt a Műszaki Egyetemen, lakó és ipari épülettervezést oktatott. Tanári munkássága idején vágóhidat tervezett India és Jugoszlávia részére, tervpályázatokon is sikerrel vett részt. Az egyetemen 1956 után helyzete ellehetetlenült, ezután a LAKÓTERV-nél, majd a BUVÁTI-ban volt tervezőépítész. 1962-től az Építésügyi Minisztérium Pest-Komárom-Nógrád megyei területi főépítésze lett, és rendezési terveket készített Vácra, Salgótarjánba. Több tervét títustervként használták (orvoslakás rendelővel).

A Dunakanyar Intéző Bizottságnak alapító tagja, majd 1974-től műszaki tanácsadója volt. Jelentős szerepet töltött be a Duna-kanyari üdülőterületek építészeti színvonalának emelésében.

Több szakmai és tudományos egyesület tagja volt. Szakcikkei, tervismertetései a Tér és Forma és a Magyar Építőművészet c. folyóiratban jelentek meg.(Közvágóhidak tervezése és gépi berendezése, Bp 1942; Épülettervezési ismeretek, Bp 1950.)

1977-ben megkapta az Ybl Miklós-díj I. fokozatát „Több évtizedes magas színvonalú építészeti, városfejlesztési és oktató tevékenységéért, sokoldalú életművének elismeréseképpen”.

2002-ben, születésének 100. évfordulójára emlékkiállítást rendeztek életművéből az általa tervezett Csók István Képtárban, az egykori Horthy Miklós Kultúrházban.

(MÉRNÖKÖK FEJÉRBEN részlet – FmMK 2011)